

УДК 336.7

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-7-10>**Нагорний П.Д.**кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3569-2313>**Pavlo Nahorny**

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

**ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ
БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ****TRANSFORMATIONAL APPROACHES TO THE REFORM
OF BANKING SUPERVISION**

Анотація. У роботі висвітлено питання щодо періодів зародження, становлення та трансформування банківського нагляду незалежної банківської системи країни, впровадження нових моделей нагляду та регулювання діяльності учасників банківської сфери. Автором досліджено теоретичні, структурні та організаційні мотиви використання певної моделі нагляду для кожного періоду його розвитку, визначено достатність наявної структури для реалізації наглядової функції Національним банком України: досягнення головної мети банківського регулювання і нагляду – безпеки та фінансової стабільності банківської системи, захисту інтересів вкладників і кредиторів комерційних банків. При проведенні досліджень автор виокремив причини реформування банківського нагляду, серед яких для періоду середини 90-х років підкреслив інтенсивний приріст банківських установ, що припадає на цей період, зміна та розширення форм власності капіталу, впровадження більш дієвого та своєчасного контролю за дотриманням економічних нормативів, впровадження в Україні міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, необхідність структурних підсилень відділів банківського нагляду у територіальних управліннях та розширення їх зони нагляду, більш широка географія розосередження банків як юридичних осіб, територіальна координація та організація банківського нагляду, недостатність методологічного забезпечення як для проведення контролю так і функціонування банківської сфери. Структура банківського нагляду, що діє сьогодні – це продукт використання ІТ-технологій, широкого впровадження фін-теху: сучасні комп'ютерні технології впливають на зміну старих закоренілих методів контролю у різних сферах життя. Швидкісні канали передачі інформації, незалежні хмарні технології збереження інформації, якісний відеонагляд, легкий доступ до робочих місць і накопичувачів інформації підконтрольних об'єктів дозволив здійснити впровадження результативного безвізідного контролю за роботою банківських установ, що вплинуло на якість нагляду, прозорість та дотримання толерантності при здійсненні нагляду. В роботі відмічені чинники, які можуть впливати на подальше реформування банківського нагляду.

Ключові слова: банківський нагляд, пруденційний нагляд, виїзні і безвиїзні перевірки, центральний банк, трансформація та реформування.

Abstract. The work is dedicated to the issue of the birth, formation and transformation of banking supervision of the country's independent banking system, the introduction of new models of supervision and regulation of the activities of participants in the banking sector. The author investigated the theoretical, structural and organizational motives for using a certain model of supervision for each period of its development, determined the sufficiency of the existing structure for the implementation of the supervisory function of the National Bank of Ukraine – the achievement of the main goal of banking regulation and supervision – the safety and financial stability of the banking system, protection of the interests of depositors and creditors commercial banks. During the research, the author singled out the reasons for the reform of banking supervision, among which for the period of the mid-90s he emphasized the intensive growth of banking institutions, which falls on this period, the change and expansion of forms of ownership of capital, the introduction of more effective and timely control over compliance with economic standards, the introduction of international accounting standards in Ukraine, the need for structural strengthening of banking supervision departments in territorial administrations and the expansion of their supervision area, a wider geographical distribution of banks as legal entities, territorial coordination and organization of banking supervision, insufficient methodological support for both control and functioning of banking spheres. The structure of banking supervision that operates today is a product of the use of IT technologies, the wide implementation of fin-tech: modern computer technologies affect the change of old entrenched methods of control in various spheres of life. High-speed information transmission channels, independent cloud information storage technologies, high-quality video surveillance, easy access to workplaces and data storage facilities of controlled objects allowed for effective on-site monitoring of the work of banking institutions, which affected the quality of supervision, the quality of transparency and compliance with supervision tolerance. Factors that may affect the further reform of banking supervision are noted in the work.

Keywords: banking supervision, prudential supervision, on-site and off-site inspections, central bank, transformation and reform.

Постановка завдання. Особливість банків як суб'єктів господарювання в тому, що їх бізнес будується на використанні залучених та запозичених коштів, при цьому їх власні виступають у захисній ролі при виникненні кризових ситуацій. Система банківського нагляду покликана створювати ефективну

систему контролю, яка б охоплювала весь процес банківської діяльності з рівнем ризиків, які б не перевищували допустимих меж.

В даній статті автор ставить завдання дослідити етапи трансформування банківського нагляду з моменту його створення на предмет виконання

завдань, обумовлених відповідними нормативно-правовими актами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвитку та становленню банківського нагляду вітчизняними науковцями та дослідниками приурочено чимало праць. До них варто віднести спеціалістів фінансового спрямування, які на постійній основі ведуть дослідження у банківській сфері, опираючись на комплексний підхід вивчення проблем.

У їх числі можна відзначити роботи В. Міщенко, Б. Адамика, В. Романишина, Ю. Уманців, Ю. Гладинець, О. Любунь, О. Скаско, Т. Смозженко, О. Орлюк, О. Хаб'юк, М. Щегляк, О. Васюренко, В. Коваленка, М. Савлука і багато інших.

Метою дослідження реформування банківського нагляду у часі є визначення достатності впровадження регулятором змін у структуру та функції наглядових банківських органів для забезпечення стабільності у функціонуванні банківської системи країни.

Виклад основного матеріалу. Дворівнева банківська система передбачає дотримання вертикалі підпорядкування у питаннях нормативно-правового регулювання діяльності банківської системи в цілому, рівність у банківській діяльності між учасниками (комерційними банками) по горизонталі, їх право вибору моделі банківської діяльності з обов'язковим дотриманням єдиних для банківської системи норм і правил, визначених регулятором.

У сферу наглядової діяльності Національного банку України попадають всі банки з їх відокремленими підрозділами, афілійовані особи банків, банківські групи, учасники банківських груп на території України та за кордоном, установи іноземних банків в Україні, а також інших юридичних та фізичних осіб. Державне регулювання діяльності банків здійснюється Національним банком України у формах адміністративного регулювання (реєстрація банків і ліцензування їх діяльності; встановлення вимог та обмежень щодо діяльності банків та інші) та індикативного регулювання (встановлення обов'язкових економічних нормативів; визначення норм обов'язкових резервів для банків; встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій та інші).

Рада Національного банку України в останнє десятиліття затвердила курс на Трансформацію центрального банку, що успішно виконується, зокрема і сектору банківського нагляду та регулювання. Наряду зі зміною структури банківського нагляду постійно удосконалюються напрямки, методи, форми та підходи банківського нагляду.

Основною метою банківського нагляду та регулювання банківської діяльності є забезпечення безпеки та стабільності банківської системи країни.

Присутність на банківському ринку державного регулятора, роль якого в Україні покладено на Національний банк, дає впевненість клієнтам банківського сектору – фізичним особам, суб'єктам господарювання у безпечності операцій, що проводяться між комерційними банками та їх клієнтами.

Дослідження процесів нагляду та регулювання банківської діяльності дає можливість проаналізувати різні точки зору науковців і практиків до підходів визначення категорії «банківське регулювання».

Багато вітчизняних учених-фінансистів сповідують підхід, згідно з яким під банківським регулюванням розуміють виключно розробку правової бази для регламентації банківської діяльності. Розроблення та прийняття законів, що регламентують діяльність банків, ухвалення відповідними установами, уповноваженими державою, положень, що регламентують функціонування банків у вигляді нормативних актів, інструкцій, директив, – основний посил бачення регулювання банківської діяльності у В. Міщенко. Вчений вважає, що нормативно-правове регулювання визначає такі межі поведінки банків, які сприяють надійному та ефективному функціонуванню банківської системи [1].

Науковець Б. Адамик у поняття «банківське регулювання» вкладає розуміння впровадження системи заходів зі сторони регулятора, що забезпечує надійність та стабільність функціонування банків та банківської системи в цілому, запобігає дестабілізаційним процесам у банківському секторі [2]. Водночас основною метою банківського нагляду науковець визначає своєчасне виявлення порушень та завчасне реагування на них, передбачення та докризове реагування на негативні тенденції в діяльності окремих комерційних банків для їх нормалізації, укріплення фінансового стану, підтримки стабільності й надійності як кожного банку зокрема, так і банківської системи загалом.

Прибічниками цілісного і неперервного моніторингу діяльності комерційних банків для забезпечення стабільності банківської системи, стабільної, стійкої роботи окремих банківських установ та банківської системи в цілому залишаються В. Романишин та Ю. Уманців [3, с. 255]. З точки зору учених банківський нагляд – це система, яку використовує держава, щоб гарантувати стабільність та безпеку фінансової системи країни. У Законі України «Про банки і банківську діяльність» визначено, що «метою банківського нагляду є стабільність банківської системи та захист інтересів вкладників і кредиторів банку щодо безпеки зберігання коштів клієнтів на банківських рахунках» [4].

Науковець Ю. Гладинець вважає, що впровадження регулятором економічних нормативів є індикаторами, які дають змогу відстежувати зміни у діяльності кожного комерційного банку, вчасно виявляти ризики та загрози, а отже, і своєчасно вживати до банків певні коригувальні заходи, а також заходи примусового впливу, спрямовані на вдосконалення поточної діяльності банків та їх фінансове оздоровлення. Регламентовані межі нормативних значень покликані сприяти надійному та ефективному функціонуванню банківського сектору [5].

Більш комплексний підхід до визначення поняття банківський нагляд мають науковці О. Любунь, О. Скаско, Т. Смозженко та Ю. Гладинець. За їх баченням банківський нагляд – це система контролю та впорядкованих дій НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими кредитно-фінансовими установами у процесі їх діяльності законодавства України і встановлених нормативів, для забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників [6-8].

Найбільш поширеним є визначення банківського регулювання як функціонування відповідної правової бази: законодавчих та нормативних положень, що

регламентують діяльність банків у сферах, які сприяють надійному та ефективному функціонуванню банківської системи [1].

Науковець О. Орлюк бачить банківське регулювання як одну з форм державного управління, що становить систему заходів, за допомогою яких держава через центральний банк забезпечує стабільне та безпечне функціонування банків, а також попереджає дестабілізуючі процеси в банківському секторі [9, с. 151–152].

О. Хаб'юк вважає, що під банківським регулюванням слід розуміти формування та застосування державою заходів впливу на банківську сферу для досягнення державних цілей [10, с. 25].

Вітчизняне законодавство [4] (ст. 66. Закону України «Про банки та банківську діяльність») відрізняє дві форми регулювання банківської діяльності: адміністративне та індикативне (рис. 1). В основу адміністративного регулювання покладено використання засобів впливу переважно організаційно-владного характеру, які утворюють цілісну систему та забезпечують нормальне функціонування банківської системи України.

М. Щегляк вважає, що завдання функціонування банківської системи відповідно до європейських стандартів, досягаються за допомогою системи банківського регулювання та нагляду, яка ґрунтується на стандартах і принципах, які розробляються Базельським комітетом з банківського нагляду [11].

На думку практика ефективний банківський нагляд ґрунтується на адекватній законодавчій та методологічній базі банківського нагляду. Діяльність служби банківського нагляду дає позитивні результати лише тоді, коли вона підкріплена міцним законодавством і чіткими правилами регулювання банківської діяльності [12].

Завдяки ефективному функціонуванню банківської системи, що в першу чергу залежить від виконання регулятивної ролі центрального банку країни створюються необхідні умови розвитку ринкових відносин в Україні. Це визначає ключову роль центрального банку щодо регулювання банківської діяльності.

У статті 55 Закону «Про Національний банк України» зазначається, що головною метою банківського регулювання і нагляду – безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів [13].

Банківський нагляд як незалежна структура банківської системи України утворилась зразу ж після заснування центрального банку нової незалежної держави у травні 1992 році. В структурі Національного банку України банківський нагляд був представле-

ний Головним управлінням контролю за банківською діяльністю, до якого входило два управління: управління реєстрації та ліцензування комерційних банків та управління контролю за дотриманням нормативів банками (рис. 1). Ця структура проіснувала лише один рік, після чого було створено ще одне управління – реєстрації комерційних банків.

Уже через рік надбудову банківського нагляду – Головне управління було ліквідовано, залишивши управління з підпорядкуванням Заступнику Голови управління.

Період середини 90-х років характерний активним пошуком нових структур банківського нагляду. Причиною цьому стало інтенсивний приріст банківських установ, розширення форм власності на капітал, впровадження більш дієвого та своєчасного контролю за дотриманням економічних нормативів, більш широка географія роззосередження банків як юридичних осіб, територіальна координації та організації банківського нагляду, недостатність методологічного забезпечення.

Тому при подальшому реформуванні Національного банку у 1995 році в його структурі як профільні підрозділи були створені департаменти. Служба банківського нагляду в цій структурі була представлена департаментом банківського нагляду, до якого входили чотири управління: реєстрації та ліцензування комерційних банків, контролю за дотриманням економічних нормативів, інспектування банків, координації та організації банківського нагляду. З цього ж року було впроваджено ліцензування банківських операцій (рис. 2). У 1996 р. у складі департаменту банківського нагляду було створено управління контролю за діяльністю банків.

1995 рік став роком розбудови інфраструктури банківського нагляду. Ставка робилась на забезпечення створення ефективної системи нагляду за рахунок розробки методології, нормативно-правових актів та законів, підготовки кадрів, накопичення інформації.

Одночасно розпочато впровадження в країні міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Нова система бухгалтерського обліку запроваджується, як для Національного банку України, так і для комерційних банків. У 1996 р. Національний банк України очолив роботу з реформування бухгалтерського обліку в банківській системі України, в результаті якої з 1 січня 1998 р. банки подають звіти згідно з міжнародними стандартами бухгалтерської звітності. У 1996 р. у складі департаменту банківського нагляду було створено управління контролю за діяльністю банків.

У 1997 р. за ініціативи зазначених структур було

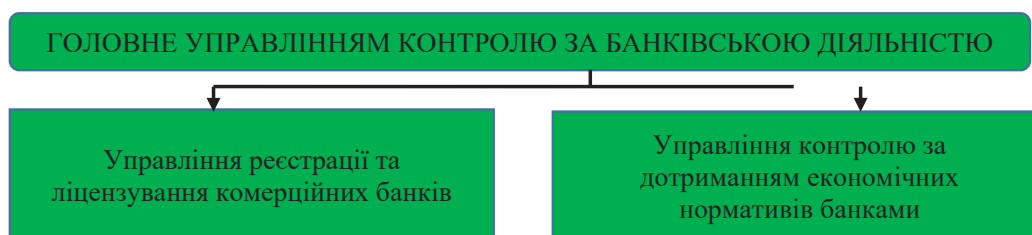

Рисунок 1 – Структура банківського нагляду 1992 р.

Джерело: складено автором

Рисунок 2 – Структура банківського нагляду 1995 р.

Джерело: складено автором

ухвалено рішення підвищити статус служби банківського нагляду в Україні. На базі діючого департаменту було створено чотири департаменти та одне самостійне управління: департамент реєстрації та ліцензування банків, департамент безвиїзного нагляду, департамент інспектування банків, департамент з питань роботи з проблемними банками, управління координації з питань банківського нагляду (рис. 3). Одночасно створено підрозділи банківського нагляду у територіальних управліннях: комісія з питань нагляду і регулювання діяльності банків при регіональному управлінні, а також відповідних підрозділів (відділів, секторів) відповідно до таких напрямів діяльності: погодження на відкриття банківських установ та надання дозволів банківським установам на здійснення банківських операцій; інспектування банків і банківських установ; аналіз економічної інформації; здійснення нагляду за банками, які у встановленому порядку отримали сукупний рейтинг «сильний» (1), «задовільний» (2) та «посередній» [14].

В травні 1999 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про Національний банк України», в якому закріпила функції нагляду у банківській системі за Національним банком України. У статті 55 Закону «Про Національний банк України» чітко визначено мету та сферу діяльності банківського нагляду: головна мета банківського регулювання і нагляду – безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів [13].

В цьому ж році в системі банківського нагляду було створено Департамент пруденційного нагляду, з одночасними змінами у діючих структурах блоку нагляду. Ухвалення законодавчих актів з питань заходів впливу, виїзних інспекційних та комплексних перевірок, були досить завчасні для того часу, оскільки для того періоду були характерно виражені масові порушення банками вимог вітчизняного законодавства, що потребувало негайного реагування з боку наглядових органів [15].

Наступним етапом стало вдосконалення системи банківського нагляду (2000–2008 рр.)

Певний вплив на подальшу реструктуризацію банківського нагляду мали внесені зміни наприкінці 2000 року до Закону «Про банки і банківську діяльність», яким визначено подальший розвиток норматив-

ної бази, що регулює діяльність банківської системи країни і зокрема банківського нагляду [4].

Цей період характерний достатністю у Національного банку України ресурсів для здійснення своїх функцій. В цей час проводиться реструктуризації безвиїзного і виїзного нагляду з наближенням один до одного, удосконаленням принципів збору та оцінки фінансових звітів і статистичної інформації, посиленням спроможності органів нагляду оцінювати наглядову інформацію за допомогою виїзних перевірок та зовнішніх аудиторів. Створено Генеральний департамент банківського нагляду, до якого входили Департамент реєстрації та ліцензування банків, Департамент інспектування та моніторингу банків, Департамент реорганізації та ліквідації банків [16, с. 45].

Чергові зміни до структури банківського нагляду відносяться до 2005-2008 років. У 2005 році, до складу нагляду увійшли: Департамент банківського регулювання і нагляду, Департамент методології банківського регулювання і нагляду, Департамент реєстрації та ліцензування, Департамент запобігання використанню банківської системи для легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму. У 2006 році створено Дирекцію з банківського регулювання та нагляду, до якої ввійшли: Департамент банківського регулювання та нагляду, Департамент методології банківського регулювання та нагляду, Департамент реєстрації та ліцензування банків, Департамент припинення діяльності банків, Департамент з питань запобігання використанню банківської системи для легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму (рис. 4). У 2008 році Департамент банківського регулювання та нагляду поділено на два департаменти: Департамент інспектування банків та Департамент безвиїзного банківського нагляду. У цей же період розпочалась реорганізація територіальних управлінь.

На цьому етапі відбулось зміна підпорядкування регіональних відділів банківського нагляду від територіальних управлінь до Дирекції з банківського регулювання та нагляду центрального апарату Національного банку України із збереженням їх робочих місць у територіальних управліннях в обласних центрах і м. Сімферополь [16]. На той час у структуру банківського нагляду входили: департаменти інспектування банків, безвиїзного банківського нагляду, нормативно-методо-

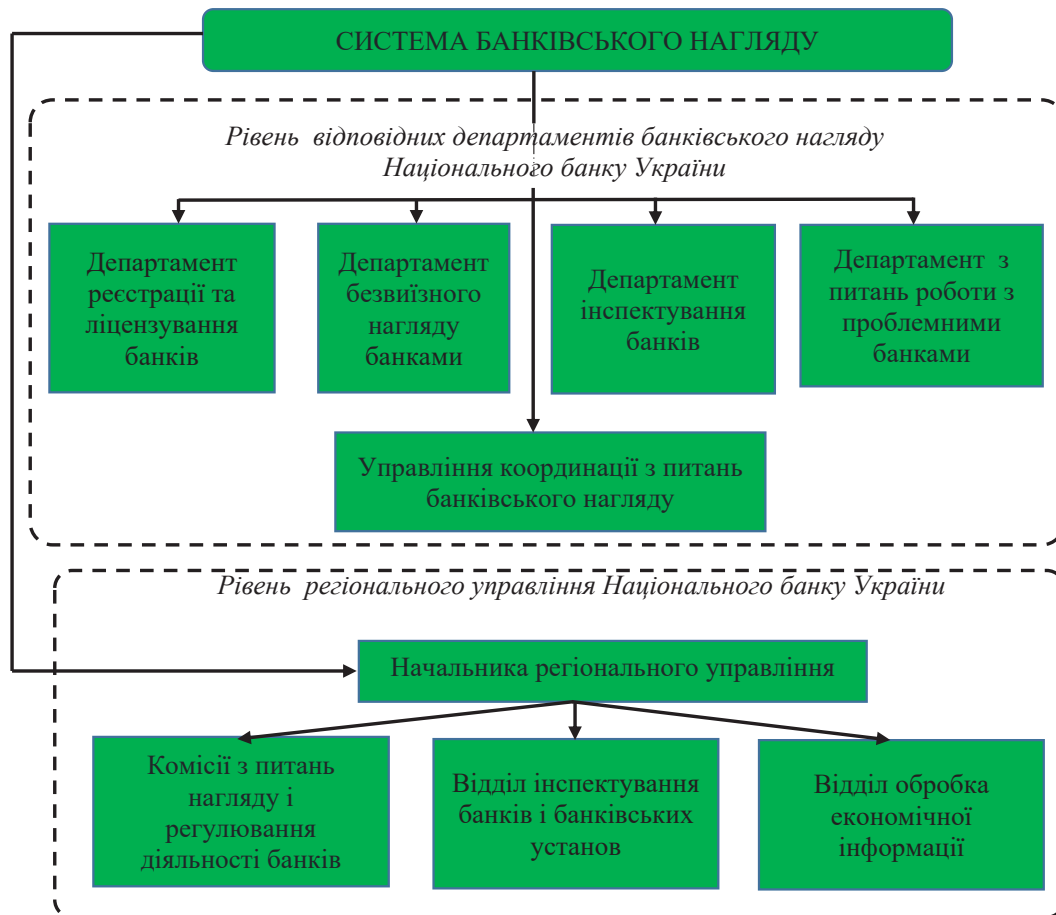

Рисунок 3 – Структура банківського нагляду країни у 1997 р.

Джерело: складено автором на основі [14; 15]

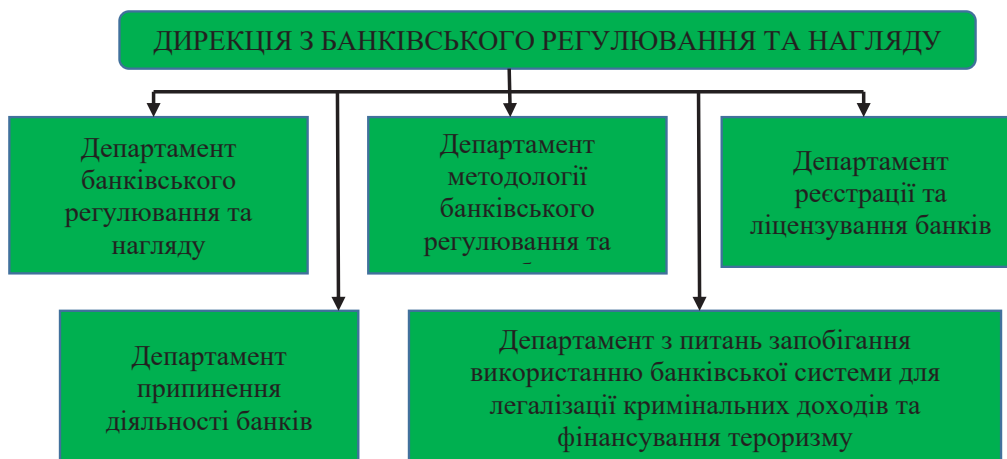

Рисунок 4 – Структура пруденційного нагляду НБУ у 2006 році

Джерело: [16]

логічного забезпечення банківського регулювання та нагляду, реорганізації та припинення діяльності банків, а також управління юридичного забезпечення банківського нагляду та відділ контролю якості нагляду. Це дало змогу сконцентрувати в одній Дирекції всі необхідні департаменти з метою централізації функцій регулювання та нагляду, а також уникнення дублювання повноважень. Також у ці роки переоцінюються

підходи до банківського нагляду та вперше замислюються над створенням єдиного мегарегулятора.

Наступний етап реформування банківського нагляду країни припадає на період кризи (2009–2010 р.р.). З урахуванням нових викликів, що були породжені кризовою ситуацією в банківській системі, найскладнішою з часу її створення, в структурі банківського нагляду з'явився Департамент кри-

зового менеджменту та контролю операцій на відкритому ринку. Перед регулятором стало питання термінового визначення пруденційних інструментів банківського регулювання та нагляду в період фінансової кризи. В період фінансової кризи проявились підвищені ризики, пов'язані із недостатньою капіталізацією, нестійкою ресурсною базою, неякісним кредитним портфелем банків. Все це привело до очищення банківської системи через втрату платоспроможності частини банків. Наслідки кризи явно вказували на необхідність подальшої трансформації підходів банківського нагляду.

У посткризовий період починаючи з 2011 року система банківського нагляду продовжує реформування, хоча масштаби змін значно менші. Після прийняття Верховною радою Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», починаючи з вересня 2012 року Фонд гарантування вкладів фізичних осіб здійснює не лише регулятивну, але й наглядову діяльність за комерційними банками разом із Національним банком України. Зокрема Фонд здійснює виведення неплатоспроможних банків із ринку і ліквідацію банків [17]. В 2016 році прийнята програма реформування Національного банку, яка передбачає ліквідацію територіальних управлінь [18, с. 86-87]. Разом з ліквідацією управлінь були ліквідовані відповідні відділи та сектори банківського нагляду. З цього часу увесь банківський нагляд сконцентрований у головному офісі Національного банку України.

Звичайно, сучасні комп'ютерні технології мають значний вплив на зміну старих закоренілих методів контролю у різних сферах життя. Швидкісні канали передачі інформації, незалежні хмарні технології збереження інформації, якісний відеонагляд, легкий доступ до робочих міст і накопичувачів інформації контролюючих суб'єктів значно розв'язує руки органам нагляду при проведенні декларованих перевірок. Тому не дивно, що структури наглядових органів постійно міняються. Варто відмітити підвищення рівня нагляду, включаючи і якість нагляду, і якість прозорості, і дотримання толерантності при нагляді.

Якщо порівняти структуру банківського нагляду країни за останніх 15 років, то варто відмітити її концентрацію в одному місці – головному офісі після ліквідації територіальних управлінь в областях і в Автономній республіці Крим, більш конкретизований за функціями поділ структурних одиниць нагляду, перехід до безвиїзного контролю та повсякчасного безперервного контролю за економічними показниками (рис. 5).

Національний банк України здійснює банківський нагляд у формі інспекційних перевірок та безвиїзного нагляду. Проведення безвиїзного нагляду забезпечує можливість банкам дотримуватись усіх встановлених вимог, це свого роду система раннього попередження, що дозволяє органам нагляду своєчасно реагувати на порушення у діяльності об'єкта нагляду, застосовувати превентивні заходи, вживати усіх необхідних заходів ще до загострення ситуації.

Така форма нагляду базується на аналізі звітності, яка повинна своєчасно подаватись органам банківського нагляду і дає можливість завжди володіти актуальною інформацією про фінансовий стан об'єкта нагляду.

Висновки. Оцінюючи банківський нагляд в Україні у просторі часу, варто його віднести до достатньо молоді самостійної структури у складі державного регулятора країни: не маючи до 1991 року державного банківського нагляду, держава мала після створення вітчизняної банківської системи одночасно із її створенням забезпечити хоча б мінімальний нагляд. Відповідно, досліджуючи трансформацію банківського нагляду в часі явно проглядається еволюція від мінімізації функцій нагляду у пору його створення до його високого рубежу на момент проведення досліджень.

На нашу думку навіть країни із столітньою історією розвитку банківської системи не володіють наглядом, що гарантує захист від можливих фінансових криз.

Практика показує, що ні зосередження регуляторних повноважень в Центральному банку, ні існування незалежного спеціального органу, ні наднаціональні органи нагляду ЄС, ні створення мегарегулятора не може розглядатися, як краща чи оптимальна система нагляду, та гарантувати абсолютно повну дієвість

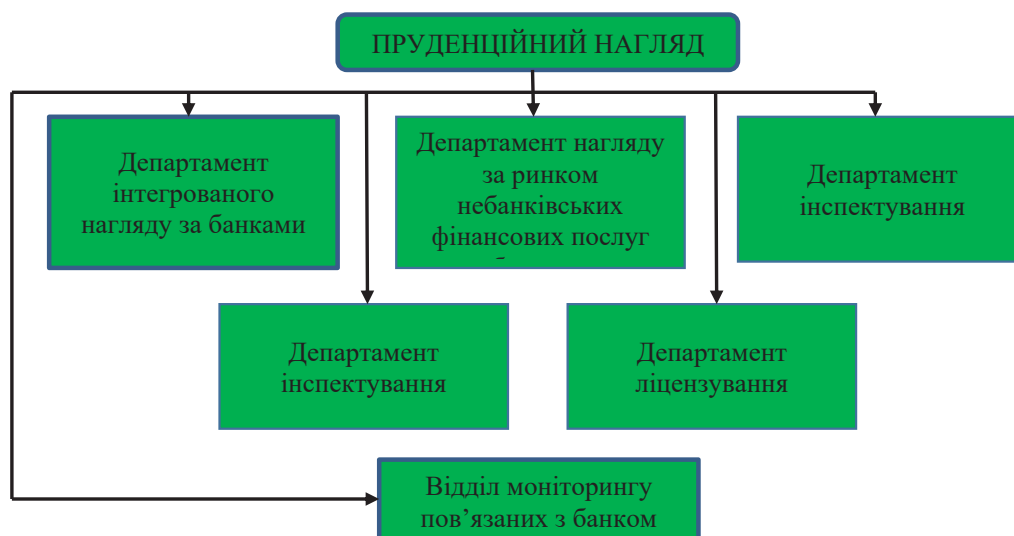

Рисунок 5 – Структура пруденційного нагляду НБУ станом на 01.01.2024 р.

Джерело: [19]

регулятора. Все це вказує на необхідність постійної трансформації нагляду в часі, розширення повноважень нагляду на дотичні до банківської системи сфери, пошук більш оптимальних методів нагляду та регулювання.

В той же час, не дивлячись на широке використання сучасних комп'ютерних технологій, наслідком чого є глибока централізація функцій нагляду, варто врахувати, особливо для такої великої держави як Україна, що є доцільним зберегти (в даний час відтворити) територіальне представництво органу банківського нагляду, що дасть можливість більш дієво проводити

невідкладне втручання в роботу банківських установ на рівні територіально відокремлених безбалансових відділень у разі порушень, які неможливо виявити безвізним контролем.

Проведені дослідження показали, що національна банківська система знаходиться в стадії гармонізації світових структурних та методологічних досягнень контролю за безпечністю діяльності банків до реалій національних особливостей економіки і бізнесу. Вибір моделі організації системи банківського нагляду залежить від структури національної фінансової системи і визначається сукупністю чинників.

Бібліографічний список:

1. Міщенко В.І. Банківський нагляд: навч. посіб. Київ : Знання, 2004. 406 с.
2. Адамик Б.П. Національний банк і грошово-кредитна політика : навч. посіб. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 278 с.
3. Романишин В.О. Уманців Ю.М. Центральний банк і грошово-кредитна політика : навч. посіб. Київ : Атіка, 2005. 480 с.
4. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-14. Редакція від 08.03.2024. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 01.04.2024).
5. Гладинець Н.Ю. Фінансова стійкість банківської системи України та особливості її забезпечення в умовах кризових явищ. *Економічний простір*. 2015. № 94. С. 152–161.
6. Любунь О.С. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності : навч. посіб. / за ред. О.С. Любуни. Київ : Центр навч. літ-ри, 2004. 351 с.
7. Смовженко Т.С. та ін. Банківський нагляд : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. Київ : УБС НБУ, 2011. 432 с.
8. Гладинець Н.Ю., Густей М.М. Проблеми і перспективи розвитку банківського нагляду в Україні. *Мукачівський державний університет, Економіка і суспільство*. 2016. Випуск № 7. С. 722–726.
9. Орлюк О.П. Банківське право: навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 376 с.
10. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету: монографія. Івано-Франківськ : ОІППО; Снятин : ПрутПринт, 2008. 260 с.
11. Щеглюк М.С. Розвиток банківського регулювання та нагляду в умовах європейської інтеграції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 13. С. 235–240.
12. Лещенко В.В. Організація системи банківського нагляду: структура, моделі, проблеми регулювання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 6. С. 132–136. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2016/27.pdf (дата звернення: 01.04.2024).
13. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. Редакція від 19.04.2024. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 20.04.2024).
14. Положення про структуру системи банківського нагляду Національного банку України та його повноваження щодо адекватного реагування на порушення в діяльності комерційних банків, затв. Постановою Правління НБУ від 17 листопада 1997 р. № 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0486500-97#Text> (дата звернення: 1.04.2024).
15. Костенко В.В. Ретроспектива становлення та розвитку банківського нагляду в Україні. *Економіка та держава*. 2014. № 10. С. 80–84. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2014/19.pdf (дата звернення: 1.04.2024).
16. Васюренко О.В., Сидоренко О.М. Банківський нагляд: підручник. Київ : Знання, 2011. 502 с.
17. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лютого 2012 № 4452-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> (дата звернення: 01.04.2024).
18. Нагорний П.Д. Шлях до змін: трансформація Національного банку України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 3. С. 85–95.
19. Сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/structure#>

References:

1. Mishchenko V. I., Yatseniuk A. P., Kovalenko V. V. and Korenieva O. H. (2004) *Bankivskiy nahliad* [Banking supervision]. Kyiv: Znannia.
2. Adamyk B. P. (2002) *Natsionalnyi bank i hroshovo-kredytna polityka* [National Bank and monetary policy]. Ternopil : Kart-blansh.
3. Romanyshyn V. O. and Umantsiv Yu. M. (2005) *Tsentralnyi bank i hroshovo-kredytna polityka* [Central bank and monetary policy]. Kyiv: Atika.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012) The Law of Ukraine «About banks and banking activities». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (accessed April 1, 2024).
5. Hladynets N. Iu. (2015) Financial stability of the banking system of Ukraine and peculiarities of its provision in the conditions of crisis phenomena. *Ekonomichnyi prostir*, vol. 94, pp. 152–161.
6. Liubun O. S. and Ivanets I. V. (2004) *Natsionalnyi bank Ukrainy: osnovni funktsii, hroshovo-kredytna polityka, rehulivannia bankivskoi diialnosti* [Nationalnyi bank Ukrainy: basic funktsii, hroshovo-kredytna polityka, rehulivannia bankivskoi diialnosti]. Kyiv: Tsentr navch. lit-ry.
7. Skasko O. I., Smovzhenko T. S., Mohylnytska M. P. and other (2011) *Bankivskiy nahliad* [Banking supervision]. Kyiv: UBS NBU.
8. Hladynets N. Iu. and Hustei M. M. (2016) Problems and prospects for the development of banking supervision in Ukraine. *Mukachivskiy derzhavnyi universytet, Ekonomika i suspilstvo*, vol. 7, pp. 722–726.

9. Orliuk O.P. (2004), *Bankivske pravo* [Banking law]. Kyiv: Yurinkom Inter.
10. Khabiuk O. (2008) *Bankivske rehulivannia ta nahliad cherez pryzmu rekomendatsii Bazelskoho komitetu* [Banking regulation and supervision through the prism of the recommendations of the Basel Committee]. Ivano-Frankivsk: OIPPO, Sniatyn : PrutPrynt.
11. Shcheliuk M. S. (2015) Development of banking regulation and supervision in the conditions of European integration. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment*. vol. 13, pp. 235–240.
12. Leshchenko V. V. (2016) Organization of the banking supervision system: structure, models, regulation problems. Investments: practice and experience. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. vol. 6, pp. 132–136. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2016/27.pdf (accessed April 20, 2024).
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012) The Law of Ukraine «About the National Bank of Ukraine». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (accessed April 20, 2024).
14. National Bank of Ukraine (1997) Regulations on the structure of the banking supervision system of the National Bank of Ukraine and its powers to adequately respond to violations in the activities of commercial banks. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0486500-97#Text> (accessed April 1, 2024).
15. Kostenko V. V. (2014) Retrospective of the establishment and development of banking supervision in Ukraine. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 10, pp. 80–84. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2014/19.pdf (accessed April 1, 2024).
16. Vasiurenko O. V. and Sydorenko O. M. (2011) *Bankivskyi nahliad* [Banking supervision]. Kyiv: Znannia.
17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012) The Law of Ukraine “About the deposit guarantee system of individuals. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> (accessed April 1, 2024).
18. Nahorny P. D. (2020) The way to change: transformation of the National Bank of Ukraine. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 3, pp. 85–95.
19. National Bank of Ukraine, Website, Informative electronic publication, Available at: <https://bank.gov.ua/ua/about/structure#>

Стаття надійшла до редакції 20.05.2024